

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Elämme maailmassa, jossa ympäristön tilanne heikkenee nopeasti. Biologisen monimuotoisuuden menetys ja lajien tuho, saastuminen, jäteongelmat, metsäkato ja luonnonvarojen ylikulutus. Ilmastokriisin rinnalla on käynnissä monta muutakin kriisiä, jotka yhdessä muodostavat ihmiskunnan tulevaisuutta uhkaavan ympäristökriisin. Sen perimmäinen syy on talousjärjestelmämme, joka on voitontavoittelun takia valmis uhraamaan kaiken.

Suomen on kannettava oma vastuunsa tämän globaalien ongelmien ratkaisussa ja siksi SKP:n Ympäristöryhmä pitää erinomaisena sitä, että hallitus on tarttunut ongelmaan ja halunnut konkretisoida tähän liittyvät asiat säätämällä tämän lain. Mielestämme laki jää kuitenkin liian hampaattomaksi ja kunnianhimottomaksi suhteessa siihen, miten suuresta ongelmasta on kyse.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Päästövähennystavoitteiden kirjaaminen lakiin antaa niiden toteutumislle tukevan perustan. SKP:n Ympäristöryhmä pitää tätä hyvänä.

Mielestämme päästöjen huomioimisessa on kuitenkin perustavaa laatua oleva virhe. Laissa huomioidaan vain suomessa tapahtuvan tuotannon päästöt. Se mahdollistaa sen, että Suomi voi sysätä suuren osan kulutuksestamme muiden maiden vastuulle. Vaikka tämän reilu huomioiminen onkin hankala kysymys, on sen ratkaiseminen ensiarvoisen tärkeää globaalien oikeudenmukaisuuden takia.

Laissa tulisi myös kirjata sanktiot ja se, miten ne kohdennetaan, siinä tapauksessa, että tavoitteisiin ei päästä. Ilman sanktioita toiminta jää vapaaehtoiseksi ja tavoitteista lipsuminen on varteenotettava vaihtoehto. Tähän ei tulisi kannustaa.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

“Mahdollisuuksien mukaan” on ilmaisu, jota ei tulisi käyttää lainsäädännössä. Tämä muotoilu mahdollistaa sen, ettei laadittujen suunnitelmien toteutumiseen panosteta riittävässä määrin.

Lisäksi laki on nyt kohdennettu niihin toimijoihin, joita jo nyt sitovat monet erilaiset toimintaohjeet. Viranomaiset eivät mielestämme ole tämän lain ensisijainen kohde ja laissa tulisikin edelleen täsmentää ja laajentaa sitä keitä se koskee. Esimerkiksi liiketoiminta on saatava lain piiriin, jotta sillä olisi todellista merkitystä.

Erytisen tärkeää olisi tässä määritellä myös sanktiot, joiden tulisi olla riittävän tuntuvia, jotta lailla saavutettaisiin tehokas ohjausvaikutus.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

On hyvä, että laissa pyritään vahvistamaan valtion mahdollisuutta ohjata maankäyttöä ja huomioida siinä ilmastonmuutokseen reagoiminen.

Jotta lain tavoitteet saataisiin toteutumaan, tulisi luoda vaikuttava kannustinjärjestelmä ilmaston kannalta positiivisten toimien aikaansaamiseksi maankäyttösektorilla.

Ilmastolain nojalla laadittujen ilmastosuunnitelmien täytyy velvoittaa kaikkia hallintoviranomaisia ja niiden vaikutus tulee ulottaa yksityiseen sektoriin sektorilakien kautta.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Lakiin on kirjattava ihmisten oikeus saada riittävät ja kattavat tiedot ilmastosuunnitelmien toteutumisesta, jotta demokraattinen valvonta voidaan toteuttaa myös niiden osalta. Tärkeää on myös kirjata, että yksityiset henkilöt ja esimerkiksi eri järjestöt voivat vaatia sanktioita silloin kun ilmastolaissa säädetyt tavoitteet jäävät tavoittamatta. Tämän tarkkailu- ja sanktion vaatimisoikeus on ulotettava myös valtion budjettiin.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Alkuperäiskansojen oikeuksien kirjaaminen lakiin on kannatettavaa, mutta pelkkä muodollinen vaikuttaminen ei riitä. Saamelaisille on varattava oikeus osallistua oman Saamelaisen ilmastoneuvoston kautta ilmastosuunnitelmien laatimiseen antamalla niihin valtioneuvostoa sitovia lausumia. Pelkkä kuuleminen ei missään tapauksessa riitä tässä tapauksessa.

Lisäksi Suomen tulisi välittömästi ratifioida ILO 169 sopimus, joka antaisi saamelaisille välittömästi lisää vaikutusvaltaa koskien esimerkiksi maankäyttöä saamelaisalueella.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Ilmastopaneeli on hyvä asiantuntijaelin arvioimaan Suomen ilmastotavoitteiden toteutumista ja tarvittavia toimenpiteitä. Laajapohjaisuuden turvaamiseksi paneelia tulisi kuitenkin laajentaa sen nykyisestä 15 hengen koosta niin, että siihen saataisiin riittävän kattavasti mukaan eri tieteenalojen edustajia.

Muutoksenhaku (22 §)

Jotta kansalaiset voivat käyttää demokraattisia oikeuksiaan oikeusturvaansa puolustaakseen, tulisi myös heille varata mahdollisuus valitusten laatimiseen koskien niitä keinoja, joilla ilmastolain tavoitteisiin pyritään. Kirjattu oikeus puuttua menettelytapavirheisiin on tässä suhteessa riittämätön.

Eryityisesti tässä suhteessa tulisi huomioida lapset ja nuoret, joiden tulevaisuuden ilmastonmuutos vaarantaa eniten. Tästä syystä heille on mahdollistettava muutoksenhakukeinojen käyttäminen.

Ilmastonmuutoksen ja sen torjumisen vaikutus yhteiskunnassa on laaja. Siksi katsomme, että valitusoikeus olisi ulotettava myös ihmisoikeusjärjestöihin.

Myös tässä kohdassa on kirjattava sanktioita, joita rikkomuksista on mahdollista määrätä.

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

Yleisesti esitämme laissa huomioitavaksi esitettyä paremmin se, että kaikissa ilmaston ja ympäristön suojelemiseksi tehtävissä toimenpiteissä on aina noudatettava sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Köyhiä ei saa laittaa maksamaan rikkaiden aiheuttaman ympäristökriisin laskuja. Ei Suomessa, eikä maailman laajuisesti. Mikäli ilmastotoimille halutaan saada kaikkien Suomessa asuvien tuki, on heidän esittämänsä huolet ilmastotoimien vaikutuksista otettava todesta ja annettava heille mahdollisuus myös itse olla aktiivisesti mukana ratkomassa niitä. Demokratian vahvistaminen parantaa ilmastotoimien vaikuttavuutta.

Sandberg Tiina
Suomen kommunistinen puolue - SKP:n Ympäristöryhmä